

УДК 342.9: 336.761

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.2.3>

ВИХРИСТЮК А.М.

**ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ****FEATURES OF REGULATORY AND LEGAL REGULATION OF FUNCTIONING
OF STOCK EXCHANGES IN UKRAINE**

Актуальність статті полягає в тому, що з метою забезпечення подальшого реформування та розвитку фінансового сектору України відповідно до кращих міжнародних практик та забезпечення імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також зважаючи на завершення в 2019 році строків впровадження заходів Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року, регуляторами фінансового сектору було розроблено та затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. З'ясовано, що основним стратегічним документом функціонування біржового ринку в Україні є Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, що передбачає конкретні цілі та заходи державної політики сталого фондового ринку з формуванням подальших напрямків розвитку законодавства. Наголошено, що регулювання діяльності фондових бірж відбувається переважно за рахунок рішень спеціально уповноваженого органу – Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішення якої мають регуляторний, контрольно-наглядовий, координаційно-інформаційний або юрисдикційний характер. Відповідно, рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку є основними нормативно-правовими приписами, у яких деталізується біржова діяльність, а саме порядок отримання ліцензії (фактично, надання правосуб'єктності фондовій біржі), правила та вимоги до біржових торгів та порядок здійснення державного регулювання біржової діяльності. Зроблено висновок, що нормативно-правові засади функціонування фондових бірж в Україні – це нормативно-правові та внутрішньо організаційні вимоги та правила регулювання фондового ринку, що визначаються спеціалізованими законами України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» та «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», рішеннями Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, внутрішньо статусними правилами фондової біржі.

Ключові слова: громадяни, посадові особи, юридичні особи, фінансові послуги, ринок капіталу.

The relevance of the article is that in order to ensure the further reform and development of the financial sector of Ukraine in accordance with the best international practices and to ensure the implementation of the measures provided for by the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their states -members, on the other hand, as well as taking into account the completion in 2019 of the implementation of the Comprehensive Program for the Development of the Financial Sector of Ukraine until 2020, the financial sector regulators developed and approved the Strategy for the Development of the Financial Sector of Ukraine until 2025. It was found that the main strategic document of the

functioning of the stock market in Ukraine is the Strategy for the Development of the Financial Sector of Ukraine until 2025, which provides for specific goals and measures of the state policy of a sustainable stock market with the formation of further directions for the development of legislation. It was emphasized that the regulation of the activity of stock exchanges takes place mainly due to the decisions of a specially authorized body – the National Commission for Securities and the Stock Market, whose decisions have a regulatory, control-supervisory, coordination-informational or jurisdictional nature. Accordingly, the decisions of the National Commission for Securities and the Stock Market are the main normative and legal prescriptions detailing stock exchange activity, namely the procedure for obtaining a license (actually, granting legal personality to a stock exchange), rules and requirements for stock exchange trading, and the procedure for carrying out state regulation of exchange activity. It was concluded that the regulatory and legal foundations of the functioning of stock exchanges in Ukraine are regulatory and internal organizational requirements and rules for the regulation of the stock market, which are determined by the specialized laws of Ukraine "On State Regulation of Capital Markets and Organized Commodity Markets" and "On Capital Markets and organized commodity markets", decisions of the National Securities and Stock Market Commission, internal status rules of the stock exchange.

Key words: citizens, officials, legal entities, financial services, capital market.

Актуальність теми. Основним елементом фондового ринку є фондова біржа як організаційно оформлений заклад, який постійно функціонує, здійснюючи угоди купівлі-продажу цінних паперів. Вирішальна роль цієї структури полягає у формуванні основних ринкових цін та курсів. Як основна організаційна форма спеціалізованого ринку саме фондова біржа забезпечує здійснення торгівлі цінними паперами (акціями, облігаціями, зобов'язаннями державної скарбниці, сертифікатами, документами, які опосередковують обіг кредитних ресурсів) і валютних цінностей та формування їх біржового курсу. Важливо розуміти, що фондова біржа опосередковує обіг капіталу на відміну від товарних бірж, які здійснюють регулюючий вплив на рух товарів. У ринковій економіці фондовий ринок – це професійне утворення, тобто фінансовий механізм, основною функцією якого є мобілізація коштів для забезпечення грошовим капіталом потреб виробництва. Для досягнення цієї мети в країні має діяти розвинена інфраструктура фондового ринку, використовуватися весь спектр інструментів та ефективні методи взаємодії учасників ринку, які базуються на сучасній правовій основі [1].

Виклад основного матеріалу. З метою забезпечення подальшого реформування та розвитку фінансового сектору України відповідно до кращих міжнародних практик та забезпечення імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також зважаючи на завершення в 2019 році строків впровадження заходів Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року, регуляторами фінансового сектору було розроблено та затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року містить п'ять стратегічних напрямів: фінансова стабільність, макроекономічний розвиток, фінансова інклюзія, розвиток фінансових ринків та інноваційний розвиток. Кожен напрям містить стратегічні цілі та індикатори їх виконання [2].

Фондова біржа є організованим ринком цінних паперів [3, с. 55]. Окрім них на фондових біржах можуть торгувати і похідними фінансовими інструментами. Це трактування поняття фондової біржі співпадає з визначенням наведеним у Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок», хоча в даному законі воно набагато ширше, в частині, що фондова біржа, яка організаційно оформлена крім того, що має функціонувати постійно, відповідно до пункту 17 статті 1 повинна ще обов'язково мати ліцензію видану Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, забезпечувати регулярне проведення торгів фінансовими інструментами, відповідно до правилами, організувати укладання і виконання договорів за ними [4].

Для українського законодавства характерною є альтернативна або змішана форма організації фондової біржі. Так, відповідно до статті 21 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» фондова біржа утворюється та діє в організаційно-правовій формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю та провадить свою діяльність відповідно до Цивільного кодексу України, законів, що регулюють питання утворення, діяльності та

припинення юридичних осіб, з особливостями, визначеними Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» [4].

Досліджуючи питання організаційно-правової форми фондової біржі в Україні, можна побачити, що обидві організаційно-правові форми, в яких законодавець дозволяє створювати фондову біржу, належать до видів господарських товариств. Поряд з цим, відповідно до Закону «Про господарські товариства» такими товариствами визнаються підприємства, установи, організації, створені на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їхнього майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку [5]. Проте, в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» зазначається, що прибуток фондової біржі спрямовується на її розвиток та не підлягає розподілу між її засновниками (учасниками) [4].

Варто відзначити, що 19.06.2020 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» № 738-IX, відповідно до якого внесено зміни до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» (Відомості Верховної Ради України, 2006 р., № 31, ст. 268 із наступними змінами), виклавши його в такій редакції: Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», а також Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», виклавши його в такій редакції: Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» [6].

Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», регулює відносини, що виникають під час емісії, обігу, викупу цінних паперів та виконання зобов'язань за ними, укладання і виконання деривативних контрактів, заміни сторони деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів на ринках капіталу, а також відносини, що виникають під час провадження професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках [4].

Поряд із Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», варто вказати про Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» норми якого визначають правові засади здійснення державного регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків та державного контролю за емісією (видачею) і обігом, укладенням та виконанням фінансових інструментів в Україні [7].

Отже, закони України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» та «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» є основними спеціалізованими нормативно-правовими актами, що визначають особливості функціонування фондових бірж в Україні. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» спеціалізується на формування основ державного регулювання та системи суб'єктів регулювання діяльності фондових бірж. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» визначає теоретичні конструкції фондового ринку (в першу чергу, цінні папери), правовий статус учасників фондового ринку, правила та вимоги до біржових торгів.

Указом Президента України «Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку» від 23.11.2011 року №1063/2011 було утворено Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, а також затверджено Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, в якому зазначається, що Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України. НКЦПФР здійснює державне регулювання ринку цінних паперів [8].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.11.2012 року №1688 було затверджене Положення про функціонування фондових бірж, яке визначає основні засади та вимоги до функціонування фондових бірж в Україні [9]. Положення про функціонування фондових бірж складається з 11 Розділів, а саме: 1) Загальні положення (включає перелік термінів, які вживаються в даному Положенні); 2) Електронна торгівельна система фондової біржі; 3) Правила фондової біржі; 4) Організація та проведення біржових торгів; 5) Порядок здійснення допуску цінних паперів до торгів на фондовій біржі в частині включення до біржового реєстру; 6) Допуск членів фондової біржі та інших осіб до біржових торгів; 7) Котирування цінних паперів та прилюднення їх біржового курсу; 8) Порядок здійснення на фондових біржах операцій РЕПО; 9) Розкриття інформації про діяльність фондової біржі та її прилюднення; 10) Розв'язання спорів між членами фондової біржі та іншими особами, які мають право брати участь у біржових торгах згідно із законодавством; 11) Накладення санкцій за порушення правил фондової біржі та контроль за функціонуванням фондових бірж [9].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.05.2013 року №817 був затверджений Порядок та Умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), які встановлюють процедуру та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (крім діяльності з управління активами інституційних інвесторів (діяльності з управління активами)), перелік документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії, підстави для відмови у її видачі, порядок реєстрації внутрішніх документів (змін до них) та визначають вимоги, необхідні для отримання ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку. Порядок закріплює визначення поняття «професійна діяльність на фондовому ринку» та трактує його, як діяльність акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю з надання фінансових та інших послуг у сфері розміщення та обігу цінних паперів, обліку прав за цінними паперами, управління активами інституційних інвесторів, що відповідає вимогам, установленим до такої діяльності законодавством [10].

Пропонуємо більше детально розглянути умови видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку.

Так, відповідно до Порядку та Умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів), ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку може отримати тільки фондова біржа за умови, що статут (зміни до нього) погоджені Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – Комісія) в установленому порядку (крім випадку, якщо фондова біржа створена та діє на підставі модельного статуту), правила фондової біржі (зміни до них) зареєстровані Комісією в установленому порядку та відповідають вимогам законодавства, яке регулює питання провадження діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку. До моменту подачі фондовою біржою до Комісії документів на отримання ліцензії фондова біржа повинна погодити у Комісії статут та правила фондової біржі. Ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку може отримати фондова біржа, яка утворена в організаційно-правовій формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю. Якщо фондова біржа створена і діє на підставі модельного статуту, рішення про її створення, яке підписується усіма засновниками, повинно містити відомості про вид товариства, його найменування, місцезнаходження, предмет і цілі діяльності, склад засновників та учасників, розмір статутного капіталу, розмір часток кожного з учасників, порядок внесення ними вкладів, а також інформацію про провадження діяльності на основі модельного статуту. При цьому фондова біржа утворюється не менше ніж двадцятьма засновниками – торговцями цінними паперами, які мають ліцензію на провадження професійної діяльності на фондовому ринку [10].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.01.2013 року №64 був затверджений Порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж і вимоги до таких керівників під час їх перебування на посаді, який встановлює процедуру та умови отримання погодження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку кандидатур на посади керівників фондової біржі, вимоги до керівників фондових бірж під час їх перебування на посаді та дії фондових бірж у разі прийняття рішення Комісією щодо невідповідності керівника вимогам законодавства, в тому числі цього Порядку. Відповідно до приписів вищезазначеного Порядку, керівник фондової біржі – фізична особа (у тому числі фізична особа – іноземець), яка відповідно до установчих документів фондової біржі здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу або голови колегіального виконавчого органу, яка обрана відповідним органом управління фондової біржі та отримала погодження Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Порядок містить приписи щодо: порядку подання та переліку документів, які подаються заявником для отримання погодження його кандидатури; умов, яким повинен відповідати кандидат на посаду керівника фондової біржі; порядку розгляду документів та прийняття відповідного рішення щодо погодження кандидатури керівників фондових бірж; відомості про державний контроль щодо керівників фондових бірж [11].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 03.11.2020 року №641 було затверджено Вимоги до договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами, якими встановлюються основні вимоги до правочинів щодо фінансових інструментів, передбачених законодавством, що вчиняються під час провадження професійної діяльності на фондовому

ринку (ринку фінансових інструментів) – діяльності з торгівлі цінними паперами, яких повинні дотримуватися професійні учасники фондового ринку, які провадять діяльність з торгівлі цінними паперами, включаючи їх філії та інші відокремлені підрозділи, зобов'язані дотримуватись цих Вимог та інших нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, що встановлюють особливості провадження торговцями окремих операцій щодо фінансових інструментів, під час вчинення правочинів, пов'язаних з переходом прав на фінансові інструменти і прав за фінансовими інструментами [12].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13.11.2012 року №1617 було затверджено Порядок ведення обліку програмних продуктів на фондовому ринку, який визначає процедуру подання до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації про програмні продукти, які створено для використання на фондовому ринку, та/або які використовуються учасниками фондового ринку при здійсненні професійної діяльності, порядок внесення змін до інформації про такі програмні продукти та порядок ведення Комісією обліку програмних продуктів на фондовому ринку [13].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.12.2012 року №1853 був затверджений Порядок реалізації на фондовій біржі цінних паперів, на які звернено стягнення, який регулює процедуру реалізації на фондовій біржі цінних паперів, на які звернено стягнення, які можуть бути допущені до торгівлі на фондовій біржі відповідно до законодавства. Дія Порядку поширюється на органи державної виконавчої служби, приватних виконавців, фондові біржі та інших професійних учасників фондового ринку. У вищевказаному порядку зазначається, що фондова біржа – організатор аукціону, на якому здійснюється реалізація цінних паперів, на які звернено стягнення. В свою чергу «аукціон на фондовій біржі» – це режим проведення біржових торгів, за яким орган державної виконавчої служби або приватний виконавець в особі продавця (торговця цінними паперами) здійснює продаж цінних паперів, на які звернено стягнення, учаснику біржових торгів, який запропонував за ці цінні папери найвищу ціну, зафіксовану під час проведення торгів, на умовах конкурентних позицій інших покупців [14].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01.10.2015 року №1597 було затверджено Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками, яке визначає основні ризики професійної діяльності на фондовому ринку, встановлює перелік, порядок розрахунку та нормативні значення пруденційних показників, що застосовуються для їх вимірювання та оцінки, визначає вимоги до професійних учасників фондового ринку щодо запобігання та мінімізації впливу ризиків на їх діяльність, а також встановлює періодичність здійснення розрахунків пруденційних показників та подання результатів таких розрахунків, а також даних, на основі яких здійснюються розрахунки, до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. До ризиків, які можуть виникати при провадженні професійної діяльності на фондовому ринку, законодавець виділяє такі їх види: 1) загальний фінансовий ризик (ризик банкрутства) – ризик неможливості продовження діяльності підприємства, який може виникнути при погіршенні фінансового стану підприємства, якості його активів, структури капіталу, при виникненні збитків від його діяльності внаслідок перевищення витрат над доходами; 2) операційний ризик – ризик виникнення збитків, які є наслідком недосконалої роботи внутрішніх процесів та систем установи, її персоналу або результатом зовнішнього впливу; 3) ризик втрати ділової репутації (репутаційний ризик) – ризик виникнення збитків, пов'язаних зі зменшенням кількості клієнтів або контрагентів установи через виникнення у суспільстві несприятливого сприйняття установи, зокрема її фінансової стійкості, якості послуг, що надаються установою, або її діяльності в цілому, який може бути наслідком реалізації інших ризиків; 4) стратегічний ризик – ризик виникнення збитків, які пов'язані з прийняттям неефективних управлінських рішень, помилками, які були допущені під час їх прийняття, а також з неналежною реалізацією рішень, що визначають стратегію діяльності та розвитку установи; 5) кредитний ризик – ризик виникнення в установі фінансових втрат (збитків) внаслідок невиконання в повному обсязі або неповного виконання контрагентом своїх фінансових зобов'язань перед установою відповідно до умов договору. Розмір збитків у цьому випадку пов'язаний із сумою невиконаного зобов'язання; 6) ринковий ризик – ризик виникнення фінансових втрат (збитків), які пов'язані з несприятливою зміною ринкової вартості фінансових інструментів у зв'язку з коливаннями цін на чотирьох сегментах фінансового ринку, чутливих до зміни відсоткових ставок: ринку боргових цінних паперів, ринку пайових цінних паперів, валютному ринку і товарному ринку; 7) ризик ліквідності – ризик виникнення збитків в установі у зв'язку з неможливістю своєчасного виконання нею в повному обсязі своїх фінансових

зобов'язань, не зазнавши при цьому неприйнятних втрат, внаслідок відсутності достатнього обсягу високоліквідних активів [15].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01.12.2015 року №2021 було затверджено Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку, яке визначає порядок здійснення Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку нагляду за дотриманням професійними учасниками фондового ринку (далі – професійний учасник) у своїй діяльності вимог щодо пруденційних нормативів, установлених нормативно-правовим актом Комісії, який встановлює перелік, порядок розрахунку та нормативні значення пруденційних показників, що застосовуються для вимірювання та оцінки ризиків професійної діяльності на фондовому ринку. Дія цього Положення поширюється на професійних учасників, щодо яких нормативно-правовим актом Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку встановлені обов'язкові для дотримання пруденційні нормативи [16].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.09.2012 року №1284 було затверджено Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, який визначає порядок складання адміністративних даних, оприлюднення інформації на фондовому ринку, строки оприлюднення інформації та подання Даних до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Дане Положення поширюється на юридичних осіб, яким Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку видано ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з організації торгівлі на фондовому ринку, у тому числі які мали право на провадження професійної діяльності протягом періоду, за який подаються адміністративні дані. Відповідно до цього Положення адміністративні дані, які складаються та подаються до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку бувають щоденні, щомісячні та нерегулярні [17].

Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 28.07.2020 року №405 були затверджені Правила розгляду справ про порушення вимог законодавства про ринки капіталу та організовані товарні ринки, застосування санкцій або інших заходів впливу, які визначають порядок та строки розгляду Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку справ про порушення громадянами, посадовими особами та юридичними особами вимог законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг, про ринки капіталу та організовані товарні ринки, у тому числі про систему накопичувального пенсійного забезпечення та порядку оприлюднення фінансової звітності разом з аудиторським звітом (далі – законодавства про ринки капіталу та організовані товарні ринки). Метою Правил є забезпечення дотримання учасниками ринків капіталу та організованих товарних ринків, суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення вимог законодавства про ринки капіталу та організовані товарні ринки, захисту прав інвесторів у фінансові інструменти (у тому числі споживачів фінансових послуг), учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків [18].

Досліджуючи питання нормативно-правового забезпечення діяльності фондових бірж в Україні, то варто вказати, що всі діючі фондові біржі здійснюють свою діяльність відповідно до чинних законів, нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Статуту фондової біржі, а також Правил фондової біржі.

Варто підкреслити, що відповідно до приписів Положення про функціонування фондових бірж (затвердженого Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.11.2012 № 1688) (далі – Положення) встановлено, що електронна торговельна система – сукупність організаційних, технологічних та технічних засобів, що використовуються фондовою біржою для забезпечення укладання біржових контрактів (договорів) за цінними паперами та іншими фінансовими інструментами [9].

Проаналізувавши вищезазначене, можна зробити такі висновки стосовно нормативно-правових засад функціонування фондових бірж в Україні:

– основним стратегічним документом функціонування біржового ринку в Україні є Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, що передбачає конкретні цілі та заходи державної політики сталого фондового ринку з формуванням подальших напрямків розвитку законодавства.

– регулювання діяльності фондових бірж відбувається переважно за рахунок рішень спеціально уповноваженого органу – Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку,

рішення якої мають регуляторний, контрольно-наглядний, координаційно-інформаційний або юрисдикційний характер. Відповідно, рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку є основними нормативно-правовими приписами, у яких деталізується біржова діяльність, а саме порядок отримання ліцензії (фактично, надання правосуб'єктності фондовій біржі), правила та вимоги до біржових торгів та порядок здійснення державного регулювання біржової діяльності.

Отже, нормативно-правові засади функціонування фондових бірж в Україні – це нормативно-правові та внутрішньо організаційні вимоги та правила регулювання фондового ринку, що визначаються спеціалізованими законами України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» та «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», рішеннями Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, внутрішньо статусними правилами фондової біржі.

Список використаних джерел:

1. Бурмака М. О., Бутенко Д. С., Долінський Л. Б. Біржовий фондовий ринок України : навчальний посібник. Київ: АДС УМК Центр, 2013. 264 с.
2. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/about-us/strategy/>
3. Енциклопедія фондового ринка : в 6 кн. / Ю.М. Лысенков, А.И. Рымарчук. Учасники фондового ринка: функции, организация деятельности. Киев : Весник фондового рынка, 1998. 288 с.
4. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268.
5. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 №1576-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів. Закон України від 19.06.2020 № 738-IX. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/738-20>
7. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 51. Ст. 292.
8. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку: Указ Президента України від 23.11.2011 №1063/2011. Офіційний вісник України. 2011. № 94. Ст. 3415
9. Положення про функціонування фондових бірж: затверджене рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22 листопада 2012 року № 1688. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12#n19>
10. Порядок та умови видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів): затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.05.2013 року №817. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0854-13>
11. Порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж і вимоги до таких керівників під час їх перебування на посаді: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.01.2013 року №64. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-13>
12. Вимоги до договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) – діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 03.11.2020 року №641. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0060-21>
13. Порядок ведення обліку програмних продуктів на фондовому ринку: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13.11.2012 року №1617. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-13#Text>
14. Порядок реалізації на фондовій біржі цінних паперів, на які звернено стягнення: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.12.2012 року

№1853. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0159-13>

15. Положення щодо пруденційних нормативів професійної діяльності на фондовому ринку та вимог до системи управління ризиками: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01.10.2015 №1597. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1311-15#Text>

16. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 01.12.2015 року №2021. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1599-15#Text>

17. Положення про порядок складання адміністративних даних щодо здійснення діяльності організаторами торгівлі, оприлюднення інформації та подання відповідних документів до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 25.09.2012 року №1284. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1738-12>

18. Правила розгляду справ про порушення вимог законодавства про ринки капіталу та організовані товарні ринки, застосування санкцій або інших заходів впливу: затверджено рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 28.07.2020 року №405. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0966-20>